

TOIMINTAKATSAUS 2023

Hyväksytty liittokokouksessa 24.4 2024

Sisällys

MIELI SUOMEN MIELENTERVEYS RY.....	3
1. VAIKUTTAMISEN JA SOPEUTUKSEN VUOSI	4
2. VAPAAEHTOISTEN KOULUTUSTA UUDISTETTIIN	5
3. KRIISIPUHELIMESSA JA -CHATISSA ENNÄTYSVUOSI	7
4. NUORTEN TUKI YHDEKSI KOKONAISUUDEKSI	9
6. MIELI RY:N TAVOITTEET NÄKYIVÄT HALLITUSOHJELMASSA	15
7. VIESTINNÄN YKSI MIELI -AJATUS SAI KANNATUSTA.....	17
8. RIKOSUHRIPÄIVYSTYKSEN ASIAKASMÄÄRÄ YLITTI 31 000	19
9. LAPINLAHDESSA ONNISTUMISIA JA UHKAKUVIA	20
10. HENKILÖSTÖ SUPISTUI	21
11. TALOUDEN NÄKYMISSÄ EPÄVARMUUTTA	22

MIELI SUOMEN MIELENTERVEYS RY

Vuonna 1897 perustettu MIELI ry on yksi maailman vanhin mielenterveysalan kansalaisjärjestö. Järjestön tehtävänä on edistää Suomessa asuvien mielenterveyttä ja ehkäistä mielenterveyden ongelmia. Keskeistä toiminnassa on kriisiauttaminen puhelimesta, verkossa ja kasvokkain, itsemurhien ehkäisy, eri alojen ammattilaisille ja yksityisille kansalaisille suunnatut mielenterveyttä edistävät koulutukset, menetelmät ja materiaalit sekä vaikuttamistyö. MIELI ry:n jäsenkunnan muodostavat 54 jäsenyhdistystä ja 32 pääosin valtakunnallista yhteisöjäsentä. Jäsenyhdistyksissä on yhteensä noin 4700 henkilöjäsentä.

Visio Suomesta 2025

Suomi on mielenterveyden edistämisen edelläkävijä, joka luo edellytykset psyykkiselle, fyysiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille, ja vähentää eriarvoisuutta. Suomessa voidaan hyvin.

Perustehtävä

MIELI ry vahvistaa kaikkien Suomessa asuvien mielen hyvinvointia ja tukee haavoittavassa elämäntilanteessa olevia. Järjestö edistää mielenterveyttä elämäntilanteen kaikissa vaiheissa sekä ehkäisee mielenterveyden ongelmia ja itsemurhia.

MIELI ry rakentaa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, edistää yhdenvertaisuutta, vahvistaa välittämisen kultuuria ja tarjoaa tukea elämän kriiseissä.

Strategiset tavoitteet

MIELI ry:n haluaa olla

- Johtava mielenterveyden edistämisen vaikuttaja ja kumppani
- Tunnettu ja helposti lähestyttävä tuen tarjoaja
- Vaikuttavien innovaatioiden lähde
- Elinvoimaisen vapaaehtoistoiminnan mahdollistaja
- Hyvä ja vakaa työyhteisö

Arvot

Inhimillisyys - Puolustamme oikeudenmukaisuutta, kunnioitamme moninaisuutta ja kohtaamme jokaisen arvostavasti, kuljemme rinnalla elämän kriiseissä.

Osallisuus - Edistämme mukanaoloa, yhteisöllisyyttä ja vapaaehtoistoiminnan elinvoimaisuutta.

Uudistajuus - Tunnistamme yhteiskunnallisia muutoksia, olemme rohkeita tarttumaan mahdollisuuksiin ja kehittämään omaa ydintoimintaamme. Opimme omista virheistämme ja uskallamme myös luopua.

Luotettavuus - Perustamme työmme asiantuntemukseen, avoimuuteen, tutkittuun tietoon ja arjen kokemukseen.

Turvallisuus - Vahvistamme pärjäämistä ja toivoa muuttuvassa maailmassa, edistämme vuoropuhelua ja rakennamme yhteistyötä

1. VAIKUTTAMISEN JA SOPEUTUKSEN VUOSI

Eduskuntavaalivuosi 2023 oli MIELI ry:n toiminnassa murrosvuosi. Koronapandemia oli väistymässä, mutta erityisesti nuorten ja nuorten aikuisten pahoinvointi oli edelleen lisääntymässä. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa vaikutti monella tavalla myös suomalaiseen yhteiskuntaan ja talouteen. Kriisipuhelimesta syntyi jälleen uusi yhteydenottoennätys – määrä nousi jo toista vuotta yli 400 000 rajan. Myös Sekasin-keskusteluissa syntyi uusi ennätys.

MIELI ry:n toiminnan volyyymi ja henkilöstömäärä olivat järjestön 126-vuotisen historian ennätystasolla. Syyskaudella jouduttiin kuitenkin käynnistämään sopeutustoimet tulevien vuosien heikkojen talousnäkömien tasapainottamiseksi. Uusi hallituskausi ei enää ollut avaamassa ohjelmarahoitusta mielenterveystyöhön ja valtionavustusten näköalat olivat päinvastoin heikentymässä. Edellisvuosina syntynyt lahjoitusvarojen puskuri oli käytetty loppuun ja sijoitustoiminnan tuotot olivat romahtaneet.

Erityisen suuri vähennys oli edessä lasten ja nuorten mielenterveystyössä, jossa suuri joukko määräaikaista työsuhteita oli päättymässä ennen ja jälkeen vuodenvaihteen 2023-2024. Syyskauden muutosneuvotteluiden lopputuloksena jouduttiin vähentämään hallinnon, vaikuttamistyön ja tukitoimintojen resursseja sekä lakkauttamaan vuonna 2018 perustettu arabiankielinen kriisipuhelin ja supistamaan englanninkielisen kriisipuhelimen aukioloa. Myös perheiden mielenterveystyöstä ja työelämätyöstä jouduttiin etsimään säästöjä. Muille järjestöille avoin Tukinet-alusta muutettiin niille maksulliseksi. Kevään STEA-avustushakuun MIELI ry valmisteli neljä uutta hankehakemusta, joilla osaltaan pyrittiin vähentämään toimintaan kohdistuvaa supistamispainetta tuleville vuosille. Hakemuksista yksikään ei saanut rahoitusta. Myös yleisavustus jäi ilman kaivattua korotusta.

Vuonna 2022 valmistellun laajan nuorten hyvinvointiohjelman jatkotyönä toteutettiin sisäinen visioprosessi, jonka keskeisenä havaintona oli tarve saada nuorten hyvinvoinnin ja pahoinvoinnin teemat kohtamaan vahvemmin MIELI ry:n työssä. Lasten, nuorten ja perheiden osastolla oli keskitytty ennen kaikkea universaaliin mielenterveyden edistämiseen tukemalla ja kouluttamalla lasten ja nuorten elämässä olevia ammattilaisia ja muita aikuisia. Sekasin-kollektiivi taas pyrki helpottamaan nuorten pahoinvointia tarjoamalla nuorille matalan kynnyksen apua verkossa. Visioproessin johtopäätöksenä nämä toiminnot yhdistettiin samaan osastoon. MIELI ry:n aikuisiin suunnattua työtä kehitettiin organisoimalla ikätyön visioprosessi, johon kutsuttiin laajasti mukaan ikääntyvien parissa työtä tekeviä toimijoita, käynnistämällä sisäinen työelämätyön strategiaproessi sekä uudistamalla voimavaralähtöinen Mielenterveyden ensiapu1 -koulutus.

Eduskuntavaalivuonna 2023 MIELI ry teki aktiivista vaikuttamistyötä sekä ennen vaaleja että hallitusohjelmaneuvoitteluiden aikaan. Hallitusohjelman kirjauksissa mielenterveys nousikin ennätysellisen vahvasti esille. Budjettikehyksessä kirjauksiin osoitettiin kuitenkin hyvin vähän resursseja. Leikkauksia ja säästöjä painottavan hallituskauden ensimmäisenä vuonna mielenterveyden teemat jäivät politiikassa sivuun.

Samaan aikaan järjestökenttää uhkasivat hallituskauden taitteeseen, vuodelle 2027, suunnitellut mittavat valtionavustusleikkaukset, joihin myös MIELI ry:n oli ryhdyttävä varautumaan. Varainhankinnan kehittäminen nousi MIELI ry:n toiminnassa yhä tärkeämmäksi tavoitteeksi ja siihen myös suunnattiin toimintavuonna lisää resursseja.

Kriisityön strategian jalkauttaminen ja kriisikeskusverkoston yhteistyön vahvistaminen olivat tärkeitä teemoja tulevaisuuden epävarmoihin näköaloihin varautumiseksi. Muutosneuvotteluiden yhteydessä toteutettiin jäsenyhdistyskuuleminen, jonka havaintojen pohjalta tehtiin päätökset vapaaehtoistoiminnan kehittämisen, jäsenyhdistystuen ja järjestötoiminnan uudelleenorganisoinnista vuoden 2024 alusta. Varainhankinnan tuottoja kanavoitiin edelleen myös jäsenjärjestöjen työn tueksi mutta näköpiirissä oli, että tulevina vuosina tähän tulee olemaan vain vähän edellytyksiä.

2. VAPAAEHTOISTEN KOULUTUSTA UUDISTETTIIN

Kansalaisjärjestönä yksi MIELI ry:n tärkeimmistä tavoitteista on tukea jäsenyhdistyksiä niin, että vetovoimainen vapaaehtoistoiminta, vaikuttamistyö ja monikulttuurisuus vahvistuvat. Jäsenyhdistyksille tarjottiin ohjausta, koulutusta ja neuvontaa. Lahjoitusvaroin palkatut vapaaehtoistyön koordinaattorit jatkoivat seitsemän pienen jäsenyhdistyksen tukena.

Kriisivuosina ihmisten tuen ja avun tarve on kasvanut ja MIELI-yhteisön eri toimintamuodoille oli paljon kysyntää. Samalla hyvinvointialueiden eriävät toimintatavat ja uhka taloudellisten resurssien vähentymisestä tuottivat yhdistyksille haasteita.

Jatkuvasti lisääntyvät yhteydenotot kriisiavussa nostivat esiin tarpeen kouluttaa lisää vapaaehtoisia ja uudistaa vapaaehtoisten koulutusta. Tukijan ja kriisiauttajan tehtäviin järjestettiin hybridimallilla valtakunnallista peruskoulutusta. Lisäksi työstettiin uusi, itseopiskeltava vapaaehtoistyön verkkokoulutus, joka otetaan käyttöön 2024.

Uusien vapaaehtoisten rekrytointia vahvistettiin lisäämällä mieli.fi-sivuille lomake, josta yhteydenotot välittyvät suoraan jäsenyhdistyksiin. Vapaaehtoisuusteemat näkyivät läpi vuoden MIELI-somekanavilla ja mieli.fi -sivustolla. Vapaaehtoistoiminnan sivuilla käytiin lähes 30 000 kertaa ja vapaaehtoistoiminnan verkkotestiä tehtiin 1600 kertaa. Paikallisten jäsenyhdistysten verkkosivuilla käytiin n. 316 000 kertaa.

Jäsenyhdistyksissä ja MIELI ry:ssä aloitti yhteensä noin 650 uutta vapaaehtoista. Yhteensä vapaaehtoisia oli noin 3000.

Koulutuksia ja tietoisuuksia järjestettiin yhdistysten tarpeista nousevista teemoista. Tärkeitä olivat muun muassa uusien toimijoiden perehdytyspäivät, ryhmänohjauksen perus- ja jatkokoulutukset sekä vapaaehtoistyön työnohjaaja -koulutukset. Huolituoli-kohtaamismallin kysynnän lisääntyessä noin 70 uutta vapaaehtoista koulututtui Huolituoli-päivystäjäksi. Jäsenyhdistyksille suunnattuihin koulutuksiin osallistui noin 2600 henkilöä.

Auttamistyö on muuttunut aiempaa haastavammaksi. Laadukkaan toiminnan varmistamiseksi on tärkeää taata vapaaehtoisille vahvat tukirakenteet, joihin kuuluvat koulutukset, työnohjaus, kriisipuhelinpäivystäjien purkukeskustelut ja kehityskeskustelut. Purkukeskustelut ovat keskeinen osa kriisipuhelinpäivystäjien taustatukea. Valtakunnallinen, vapaaehtoisvoimin toimiva purkupäivystäjien tiimi tarjosi yli 500 tuntia tukea jäsenyhdistysten Kriisipuhelin-päivystäjille.

Monikulttuurisuus ja yhteisöllisyys kehittämiskohteina

Lähes 900 ihmistä osallistui MIELI ry:n yhdistysten vapaaehtoisparien ohjaamiin ryhmiin tai tapahtumiin, joissa liikkumalla, löytämällä elämyksiä luonnosta, kulttuurista tai taiteesta tai viettämällä aikaa muiden

kanssa vahvistetaan omaa ja muiden mielen hyvinvointia. Ryhmätoimintaa tuettiin avustuksilla, kouluksilla kuten Hyvinvointitreeni ja Kulttuuri mielessä sekä hyvinvointiohjaajien verkosto- ja kehittämispäivillä.

Tärkeä osa yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistamista on monikulttuurisuuden lisääminen MIELI ry:n toiminnassa. Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten vapaaehtoisten määrää on pyritty kasvattamaan ja monikulttuurista toimintaa oli jo yhdessätoista yhdistyksessä; vapaaehtoisia oli noin kuusikymmentä. Tietämystä monikulttuurisuudesta ja kulttuurisensitiivisyydestä lisättiin muun muassa KOTU-koulutuksilla sekä vahvistamalla yhteistyöverkostoja.

Ymmärrystä kulttuurin mielenterveysvaikutuksista lisäsi Mental Health Art Week (MHAW) -tapahtumaviikko, jonka teema oli Tunne tunteesi. Valtakunnallinen yhteistyökumppani oli Suomen Teatterit ry. Tapahtumia oli ennätyksellisesti lähes kaksisataa ja niihin osallistui noin 7000 ihmistä.

Jäsenyhdistysten toimijoiden kokemuksia tuen saamisesta MIELI ry:ltä, vapaaehtoistoiminnan kehittämisestä, hallitustoimijoiden motivaatiosta sekä tukijoiden ja kriisiauttajien jaksamisesta ja tuen saannista kartoitettiin useilla kyselyillä ja haastatteluilla. Tulokset auttavat sekä jäsenyhdistyksiä oman toimintansa kehittämisessä että MIELI ry:tä yhdistysten tuen paremmassa suuntaamisessa ja toiminnan rakenteiden muutoksissa.

Apua nuorten ympäristöahdistuksen kohtaamiseen

Osana kansalaistoimintaa käynnistyi Ympäristö ja tulevaisuus mielessä -hanke (2023–2025), joka tarjoaa nuorille ja nuorille aikuisille tukea ja keinoja omien ympäristötunteiden käsittelyyn sekä vahvistaa nuorten ympäristöhuolia kohtaavien aikuisten valmiuksia.

Nuorille suunnattuja toimintamuotoja kuten työpajoja, ryhmä-chatteja ja ilmastokahviloita toteutettiin yli kaksikymmentä. Lisäksi tarjottiin yksilöllistä tukea. Ammattilaisten, vapaaehtoisten ja vanhempien valmiuksia vahvistettiin noin kolmessakymmenessä koulutuksessa ja tilaisuudessa. Vuoden aikana tavoitettiin noin 1900 henkilöä. Palautteiden mukaan yli 90 % koki saaneensa hyödyllistä tietotaitoa kohdata nuorten ympäristöhuolia ja ahdistusta sekä valmiuksia tarjota apua niiden käsittelyyn.

Hankkeessa tehtiin aktiivista yhteistyötä sopimus Kumppaneiden (Helsingin yliopisto, Sitra, Jyväskylän opettajankoulutuslaitos, Suomen Vanhempainliitto, FEE Suomi, Suomen Lukiolaisten liitto, SYL, Kestävyydinstituutti, SAMOK ja STEP-opintokeskus) lisäksi muun muassa Turun taidemuseon ja kirjastojen kanssa.

Yksi vuoden tärkeimmistä tuotoksista oli yhteistyönä luotu ilmastoahdistuksen omahoito-ohjelma, joka julkaistiin loppuvuonna HUSin Mielenterveystalo.fi-sivustolla. Ympäristöahdistus.fi -verkkosivujen toimivuutta parannettiin ja sisältöjä rikastettiin uusilla artikkeleilla, blogeilla, videoilla tai podcasteilla. Verkkosivujen kävijämäärä tuplaantui edellisvuoteen verrattuna ja sometililt saivat yli 450 uutta seuraajaa.

3. KRIISIPUHELIMESSA JA -CHATISSA ENNÄTYSVUOSI

Kriisiavun tarve Suomessa pysyi korkealla tasolla, mikä näkyi MIELI ry:n kriisityössä. MIELI Kriisipuhelimesta tehtiin jälleen uusi ennätys: soittoyrityksiä oli yli 416 000, mikä on yli neljä prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin.

86 909:ään puheluun pystyttiin vastaamaan. Vastatuissa puheluissa ei päästy edellisvuoden tasolle, vaan laskua oli seitsemän prosenttia. Syynä oli sekä lahjoitusvaroilla palkattujen lisäyöntekijöiden pienempi määrä että vapaaehtoistuntien väheneminen. Haasteeseen reagoitiin vahvistamalla vapaaehtoisten rekrytointia ja rakentamalla uusi verkkokoulutusmalli.

Yleisin yhteydenoton syy sekä Kriisipuhelimesta että -chatissa oli paha olo ja yhä useampi puhelu nimenomaan kriisikeskustelu. Kriisipuhelin siis tavoitti oikeat ihmiset: vakavassa, esimerkiksi itsetuhoisessa tilanteessa apua tarvitsevat tunnistivat Kriisipuhelimen ja kokivat saavansa puhelusta apua. Yhteistyö muiden auttamiskanavien kanssa on ollut aktiivista. Kriisipuhelin sai Hätäkeskuslaitokselta 112-päivän palkinnon hyvästä yhteistyöstä.

Kriisipuhelin päivysti suomen, ruotsin, arabian, ukrainan ja venäjän kielillä. Talouden sopeuttamisen vuoksi vuoden lopussa lakkautettiin arabiankielinen linja ja englanninkielisen linjan aukiolo supistui neljään tuntiin viikossa.

Solmussa-chatin aukioloaikoja pystyttiin lahjoituksen ansiosta laajentamaan kesäkuun alussa. Chat-keskusteluja käytiin yli 3400, mikä oli ennätysmäärä ja lähes viidenneksen enemmän kuin vuotta aiemmin. Yhteydenottoyritysten määrä nousi lähes 11 000:een. Solmussa-chatin nimi muutettiin osana nimistön yhtenäistämistä MIELI Kriisichatiksi.

Verkkokriisityölle on kasvava tarve, johon on vastattu käynnistämällä puhelin- ja verkkokriisityön kehittämistyö. Vuoden 2023 alussa puhelin- ja verkkokriisityö yhdistettiin samaan yksikköön aikuisille suunnatun verkkokriisityön lisäämiseksi. Pidempikestoinen verkkokriisityö jakautuu kahteen linjaan: vapaaehtoisten tekemäksi (MIELI Tukisuhde) ja kriisityön ammattilaisten ja opiskelijoiden tekemäksi (MIELI Kriisi-meili). Tekninen uudistus toteutuu keväällä 2024.

MIELI ry:n ylläpitämä Tukinet tarjoaa alustan myös muiden sosiaali- ja terveysalan järjestöjen verkkopalveluille. Tukinetissä toimi vuoden alussa 122 järjestöä ja vuoden lopussa 84.

Koulutuksia itsemurhien ehkäisemiseen

Itsetuhoisuus oli väestötasolla kasvussa ja näkyi myös itsemurhien ehkäisykeskuksessa. Asiakasmäärä nousi neljänneksen edellisvuodesta. Asiakkaista suuri osa ohjautui keskuksen julkisen terveydenhuollon kautta. Lähes puolet asiakkaista oli alle 29-vuotiaita nuoria ja heistä alaikäisiä 12 prosenttia.

Itsemurhan tehneiden läheiset ovat julkisissa palveluissa heikosti tunnistettu ryhmä, ja heille on kohdennettu vähän palveluita. Itsemurhien ehkäisykeskus järjesti ammatillisesti ohjattuja vertaistukiryhmiä itsemurhan takia läheisen, puolison tai lapsensa menettäneille Helsingissä ja intensiivijaksoina eri puolilla Suomea. Yhteistyössä HUS:n nuorisopsykiatrian kanssa pidettiin yllä avointa ryhmää itsetuhoisten nuorten vanhemmille.

Itsemurhia ehkäiseviin puheeksi ottamis- ja turvasuunnitelmakouluksiin osallistui yhteensä noin 1400 eri alojen ammattilaista. Linity-menetelmäkoulutusta (Lyhytinterventio itsemurhaa yrittäneelle) ja sen työn-ohjausta järjestettiin viiden MIELI Kriisikeskuksen sekä Pohjanmaan, Lapin ja Pohjois-Savon hyvinvointialueiden ammattilaisille. Linity-menetelmää on käytetty menestyksekkäästi Suomessa jo 10 vuotta. Linity-menetelmäosaajien valtakunnallinen verkostoon kuuluu jo noin 40 ammattilaista.

MIELI ry toteutti Lapin hyvinvointialueella 2021–2023 STM:n rahoittaman ITRO-hankkeen. Hanke koulutti 1900 henkilöä itsemurhien puheeksi ottamiseen ja turvasuunnitelman tekemiseen ja käynnisti onnistuneesti laaja-alaisen itsemurhien ehkäisytyön alueella. Lapissa luotua itsemurhien ehkäisyn työryhmämallia pyrittiin levittämään muille hyvinvointialueille. Lapin lisäksi vastaava työryhmä toimii MIELI ry:n perustamana Kuopiossa.

Itsemurhien vähentämisessä oleellista on itsetuhoisuudesta kysyminen. Kansainvälisenä itsemurhien ehkäisy päivänä 10.9. toteutettu Mitä kuuluu -kampanja sai hyvin huomiota ja useita asiantuntijoiden ja kokemusasiantuntijoiden haastatteluja julkaistiin valtakunnallisessa mediassa. Vuosittain toistuva kampanja on osaltaan madaltanut kynnystä puhua ja hakea apua itsetuhoisiin ajatuksiin.

Kriisikeskusverkostolle yhteinen strategia

Vuonna 2023 sote-vastuu siirtyi hyvinvointialueille, joista tuli myös MIELI ry:n 22 kriisikeskuksen tärkeitä yhteistyötahoja. Toiminnan käynnistyessä yhteistyö ulospäin oli välillä haastavaa yhteyshenkilöiden, johtamisrakenteiden ja toimintamallien epäselvyyden sekä hyvinvointialueiden taloudellisten paineiden takia. MIELI ry:n keskeinen vaikuttamistavoite järjestöjen toimintaedellytyksistä kuitenkin toteutui: kaikilla hyvinvointialueilla ja Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimissa otettiin käyttöön järjestöavustukset ja käynnistettiin järjestöyhteistyön vaikuttamistoimielimiä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kuntien ja järjestöjen kanssa jäi hyvinvointialueilla toistaiseksi vähäiseksi.

Kriisikeskuksille valmisteltiin ensimmäistä kertaa yhteinen kriisityön strategia. Tavoitteena on kehittää keskusten yhteistyötä verkostona ja vahvistaa kriisitukea laadukkaalla, yhtenäisellä auttamistyöllä ja vaikuttamisella. Strategian ensimmäisissä toimenpiteissä painottuivat asiakaspalautteen hyödyntäminen, laadun vertaisarviointi ja kriisityöntekijöiden täydennyskoulutus. Koulutusta valmisteltiin kriisikeskusjohtajien ja MIELI ry:n koordinaation työryhmissä. Merkittävä oli myös päätös yhteiseen sähköiseen ajanvaraukseen siirtymisestä vuoden 2024 alussa.

Kriisikeskusverkoston yhtenäistämisen VAHVA-kehittämishanke päättyi 2023 lopussa ja toiminta jatkuu osana kriisikeskusverkoston normaalia tiivistyvää yhteistyötä. Yhtenäistäminen näkyi kriisikeskusten nimien vähittäisenä vaihtumisena yhteisen linjan mukaiseksi.

Uusia avauksia Helsingin Kriisikeskuksessa

MIELI ry:n oma, jo yli 50 vuotta toiminut SOS-kriisikeskus vaihtoi vuoden alussa nimensä MIELI Kriisikeskus Helsingiksi. Kriisivastaanotolla kävi vuoden aikana yli 1200 asiakasta. Määrä pysyi edellisvuosien tasolla, mutta lähikäyntien määrä kasvoi selvästi edellisestä vuodesta. Kolmasosa tapaamisista oli videovastaanottoja asiakkaan toiveesta. Tapaamisia oli keskimäärin kolme asiakasta kohden. Kriisiavun tarve pääkaupunkiseudulla oli suuri, mikä näkyi kriisivastaanoton ajoittaisena ruuhkautumisena.

Vertaistukiryhmille oli suuri tarve ja etenkin läheisensä menettäneitä haki ryhmiin 100 ihmistä enemmän kuin pystyttiin ottamaan. Vertaisryhmiä järjestettiin lähiryhminä Pasilassa ja yhteisinä etäryhminä toisen MIELI Kriisikeskuksen kanssa. Uutena kokeiltiin ryhmää yli 60-vuotiaille leskimiehille yhteistyössä Eläkeliiiton kanssa sekä talousvaikeuksissa olevien vanhempien vertaistukiryhmää yhteistyössä MIELI ry:n YLVA-hankkeen kanssa. Molemmista saatiin hyvä palaute. Uusia asiakasryhmiä pyrittiin tavoittamaan kokeilemalla jalkautuvaa kriisityötä ukrainalaisten avustuskeskuksessa Vallilassa sekä perhekeskuksessa Itä-Helsingissä. Kokeilu ei kuitenkaan tavoittanut riittävästi asiakkaita eikä sitä jatkettu.

Palautteiden mukaan kriisiapu vaikutti asiakkaisiin eniten lisääntyneenä toiveikkuutena. Myös itsetuhoiset ajatukset vähenivät ja päivittäisistä tehtävistä suoriutuminen parani. Ryhmissä vaikuttavimmaksi koettiin vertaistuki.

Vihdin paikallisyhdistyksen ylläpitämä Vihdin kriisikeskus siirtyi liikkeenluovutuksella MIELI ry:lle vuoden 2024 alusta. Toiminta Vihdin Nummelassa jatkuu. Yhdessä kriisikeskus Helsingin kanssa kehitetään kriisiantamista Länsi-Uudenmaan alueelle, jonne saatiin uusi kumppanuusavustus.

Uusi avaus oli poikkeustilanteisiin valmistautuminen. Kriisikeskus laati yhdessä Helsingin kaupungin kriisipäivystyksen kanssa valmiussuunnitelman sekä toimintamallin poikkeustilanteisiin. Suunnitelmaa myös testattiin kaupungin johtamissa harjoituksissa. Sitä sovellettiin myös Espoon siltaonnettomuustilanteissa, jossa loukkaantui kymmeniä helsinkiläisiä koululaisia kävelysillan romahdettua.

Kriisityön uutena teemana radikalisoitumisen ehkäisy

Venäjän hyökkäyssodan jatkuminen Ukrainassa ja Euroopan heikentynyt turvallisuustilanne näkyivät kokonaisturvallisuuden, valmiuden ja varautumisen yhteistyön kasvuna. MIELI ry osallistui yhteiskunnan turvallisuusstrategian valmisteluun, turvallisuuskomitean järjestöverkostoon ja teki entistä tiiviimpää yhteistyötä STM:n valmiusyksikön kanssa.

MIELI ry käynnisti myös radikalisoitumisen ennaltaehkäisyn kolmevuotisen hankkeen EU:n Sisäisen turvallisuuden rahaston ISF-avustuksella. Hankkeen tavoitteina on kouluttaa mentoreita sekä kehittää mentorointimalli, joka auttaa resilienssin ja mielenterveystaitojen vahvistamiseen sekä riskitekijöiden tunnistamiseen eri yhteisöissä.

4. NUORTEN TUKI YHDEKSI KOKONAISUUDEKSI

Nuorten mielenterveyden kriisi on tällä hetkellä yhteiskuntamme suurimpia haasteita. MIELI ry:ssä tilanne käynnisti tarpeen tarkastella myös omaa toimintaa: työn organisoimista ja painopisteitä. Kevään 2023 aikana toteutettiin strategiaprosessi, johon osallistui henkilöstöä laajasti osastorajat ylittäen. Prosessin tuloksena työtä suunnataan entistä vahvemmin nuorten mielenterveyden koko ketjuun niin universaalista mielenterveyden edistämisestä erikoissairaanhoidon liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja valmisteluun kuin ammattilaisten osaamisen lisäämisestä nuorten konkreettiseen tukemiseen.

Organisatorisesti työtä järjesteltiin yhdistämällä Lapset, nuoret ja perheet -osasto sekä Sekasin Kollektiivi yhdeksi osastoksi. Osastonjohtajaksi valittiin Satu Raappana. Strategiatyön painopisteet ja uuden osaston organisoituminen käynnistyivät jo syyskaudella 2023, mutta työ jatkuu edelleen vuonna 2024.

Työkaluja lasten ja nuorten mielenterveyden tukemiseen

Nuorisotyöntekijöiden mielenterveysosaamista vahvistettiin toteuttamalla koulutuksia Nuorisolan Osaamiskeskuksissa sekä kehittämällä ja jalkauttamalla työvälineitä ja materiaaleja nuorisolan toimijoille eri verkostojen kautta. Nuoriso-ohjaajia ja -työntekijöitä kouluttavien oppilaitosten sekä Opetushallituksen kanssa tehtiin yhteistyötä mielenterveysosaamisen sisällyttämisestä alan tutkintoihin.

Vamos Mieli -hankkeessa kehitettiin ryhmätoiminnan malli monikulttuuristen nuorten mielenterveyden tukemiseksi. Kaiken kaikkiaan vuoden aikana järjestettiin yli 100 koulutus-, työpaja- ja puheenvuorotilaisuutta, joissa noin 5100 nuorten parissa työskentelevää aikuista vahvisti osaamistaan nuorten mielenterveyden edistämisestä ja tukemisesta. Lisäksi tavoitettiin noin 100 nuorta suoraan ryhmätoiminnan kautta.

Urheilu- ja harrastustoiminnassa vahvistettiin sekä valmentajien ja harrastusohjaajien että vanhempien mielenterveysosaamista tuottamalla verkkokursseja ja koulutuskokonaisuuksia. Materiaalit auttavat edistämään harrastavien nuorten mielenterveyttä ja tukemaan ongelmassa. Materiaalit on otettu erityisen hyvin vastaan urheiluseuroissa. Mieli ry teki laajaa yhteistyötä Olympiakomitean, urheiluopistojen ja liikunnan aluejärjestöjen kanssa mielenterveyden tukemisen juurtumiseksi liikunta- ja seurayhteisöjen perustoimintaan sekä valmentajakoulutusten eri tasoille. Nuori mieli urheilussa -hankkeen verkkosivuilla oli yli 19 000 sivukäyntiä vuoden 2023 aikana ja hanke sai vuoden aikana myös merkittäviä tunnustuksia. Suomen Urheilupsykologinen yhdistys (SUPY) myönsi hankkeelle Vuoden psyykkisen valmennuksen teko-palkinnon kaudelta 2021–2022. Olympiakomitea antoi Nuori mieli urheilussa -toiminnalle tunnustuksen työstä mielen hyvinvoinnin ja mielenterveyden edistämisestä suomalaisessa liikunnassa ja urheilussa.

Äitiys- ja lastenneuvolan terveydenhoitajien sekä ammattikorkeakouluissa opiskelevien terveydenhoitajien mielenterveysosaamista lisättiin Hyvän mielen perhe sekä Monimuotoisten perheiden mielenterveyden tukeminen neuvolassa -koulutuksilla. Puheenvuoroilla ja koulutuksilla tavoitettiin noin 4500 sosiaali-terveys- ja kasvatusalan ammattilaista.

Lohjan synnytys sairaalassa pilotoitiin psyykkisen hyvinvoinnin huomioimista synnytys sairaalassa jakamalla 300 kappaletta Vinksin vonksin varpaat-pakettia. Pakettiin kuului kirjan lisäksi ”Askel kerrallaan kohti omaa vanhemmuutta” -vihkonen. Paketit jaettiin synnytysosastolta kotiutuville perheille. Suoraan vanhemmille tuotettiin myös videosarja ”Vanhempi nuoren mielen tukena” ja järjestettiin verkkovanhempainiltoja. Vanhempainillat tavoittivat yli 2100 vanhempaa. Kolmivuotinen Välmående barnfamiljer -hanke auttoi tarjoamaan mielenterveystietoa myös ruotsinkielisten ammattilaisten ja vanhempien tueksi. EU4Health -rahoitus mahdollisti Lapset puheeksi -työn levittämisen ja juurruttamisen Suomessa. Hanke tarjoaa myös vahvan kansainvälisen yhteistyön hankkeen sisällä.

Varhaiskasvatuksen ja koulun tärkeä rooli

MIELI ry on jo pitkään tarjonnut mielenterveysosaamista ja pedagogisia työvälineitä varhaiskasvatuksen ja opetusalan ammattilaisille. Vuonna 2023 työssä hyödynnettiin aiempaa enemmän teknologiaa. Syksyllä valmistui sähköinen mielenterveystaitojen opetuslusta Eläinlasten rauhametsä. Tarinallisen ja vuorovaikutteisen opetuslutan käyttöön perehdyttiin syksyn aikana jo lähes 600 ammattilaista. Alakouluikäisten tietoisuustaitoja vahvistava animaatioharjoitus Tara ja sähköinen metsä sai jo ensimmäisen vuoden aikana 3500 katselukertaa. Animaatio käännettiin myös ukrainaksi.

Koulutusten ja puheenvuorojen kautta tavoitettiin lähes 15 000 varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen oppilaitosten ammattilaista. Koulutukseen osallistuneille tehdyssä kyselyssä 91 prosenttia osallistuneista kertoi, että koulutuksen jälkeen mielenterveyden edistämisestä on tullut osa omaa perustoimintaa oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. 87 prosenttia vastasi, että koulutuksen jälkeen koulu yhteisössä panostetaan enemmän mielen hyvinvointiin ja 82 prosenttia aikoo käyttää MIELI ry:n materiaaleja työssään.

Kasvatus- ja opetusalan ammattilaisten toiveena on ollut saada lisäoppia erityisesti nuorten pahoinvoinnin kohtaamiseen. Tarpeeseen vastattiin kehittämällä yläkoulujen ja toisen asteen ammattilaisille koulutukset Nepsy-nuoren mielenterveyden vahvistamiseen, ahdistuneen nuoren tukemiseen sekä kuormittuneen opiskelijan tai oppilaan tukemiseen. Mielenterveyttä tukevan toimintakulttuurin johtaminen -koulutuskokonaisuutta pilotoitiin Rovaniemen ja Iin varhaiskasvatuksen ja koulujen johdon kanssa. Kehittäminen mielen hyvinvointia edistävän toimintakulttuurin vahvistamiseksi jatkuu vuonna 2024.

Lasten ja nuorten osallisuus toteutui Mielen hyvinvointia edistävä päiväkotikielinen ja koulu lasten ja nuorten kokemana -videon tuotannossa, jossa kuultiin 96:tta lasta. Samoin toteutettiin videosarja nuorilta nuorille, jossa yläkoululaiset vastasivat uusia seiskaluokkalaisten mietityttäviin kysymyksiin yläkouluarjesta ja tarjosivat tukea yläkoulun aloitukseen.

Mielenterveysosaamista ylivelkaantuneiden perheiden kohtaamiseen

Ylivelkaantuneiden mielenterveyden ja vanhemmuuden tukeminen (YLVA) -hankkeen järjestämien koulutusten ja materiaalien avulla vahvistettiin järjestöjen ammattilaisten ja vapaaehtoisten sekä muiden talousvaikeuksissa olevia perheitä kohtaavien ammattilaisten mielenterveysosaamista. Koulutuksiin osallistuneiden valmiudet kohdata talousvaikeuksissa olevia perheitä vahvistuivat ja keskusteluihin osallistuneet vanhemmat kokivat saaneensa tukea vanhemmuuteensa.

Ylivelkaantumisen ja mielenterveyden yhteys sai näkyvyyttä sosiaalisessa ja perinteisessä mediassa sekä erilaisissa tilaisuuksissa. Perheille suunnatut tapahtumat ja toiminta lisäsivät ymmärrystä hyvästä arjesta, mielenterveydestä ja taloudenhallintaa tukevista asioista ja talousvaikeuksissa olevat lapsiperheet kokivat löytäneensä keinoja vahvistaa omaa mielenterveyttään ja vanhemmuuden voimavaroja. Perheille oli tärkeää myös päästä kertomaan ajatuksiaan ja kokemuksiaan palveluista ja kohtaamisesta ylivelkaantuneena vanhempana.

YLVA-hankkeen tekemä selvitys osoitti, että talousvaikeudet ja ylivelkaantuminen kuormittavat koko perheen mielenterveyttä ja kaventavat sosiaalisia suhteita. Ylivelkaantumiseen johtavat myös varsin monenlaiset asiat. Vanhemmat kokivat talousvaikeuksista keskustelemisen häpeällisenä ja palvelupolut sirpaleisina ja toivoivat kokonaisvaltaista tukea. Selvityksen myötä hanke kehitti yhdessä kriisitoimintojen kanssa vertaistukiryhmän talousvaikeuksissa olevien lapsiperheiden vanhemmille. Vanhempien toiveita tuetaan vietiin päättäjille ja ammattilaisille myös erilaisissa tilaisuuksissa, kuten Suomi Areenalla sekä Päämääränä toivo -ratkaisuja lapsiperheköyhyyteen -tilaisuudessa Eduskunnan kansalaisinfossa.

Tuen tarve kasvoi edelleen Sekasin-chatissa

Sekasin-chatissa käytiin ennätysmäärä, yhteensä 37 028 keskustelua, mikä on noin 5000 keskustelua enemmän kuin edellisenä vuonna. Nuorten tarpeesta keskustella kertoo se, että yhteydenottoja tuli yhteensä 158 790. Kasvanut keskustelumäärä sisälsi valitettavasti myös kasvaneen häiriöyhteydenottojen määrän, mutta palvelun kokonaisvolyyymiin nähden ilmiö on onneksi edelleen marginaalinen.

Yhteydenotoissa kuului edelleen vahvasti nuorten paha olo ja tarve kynnyksettömälle keskustelulle, jossa rankkojakaan aiheita ei tarvitse vältellä. Ahdistuneisuuden, masentuneisuuden, ihmissuhdepulmien ja itsetuhoisuuden teemoista keskusteltiin edellisvuosien tapaan eniten.

Laajempi vastaaminen nuorten tuen tarpeeseen edellyttää riittävän suurta määrää vapaaehtoisia. Sekasinin vapaaehtoistoiminnan rakenteiden kehittäminen ja vapaaehtoisten systemaattinen rekrytointi ovat tuottaneet tuloksia: vapaaehtoisten ja opiskelijoiden käymien keskustelujen osuus on kasvanut kolmessa vuodessa 44 prosentista yli 70 prosenttiin.

Sekasin-chatten eli ruotsinkielinen chat-palvelu aloitti lokakuussa 2022 ja on sen jälkeen kasvattanut tasaisesti asiakasmääräänsä. Maaliskuusta 2023 lähtien chatten oli auki joka arkipäivä kello 15-19. Yhteydenottoja tuli 1619 ja keskusteluja kertyi 728, eli vastausprosentti oli 60. Ruotsinkielisiä nuoria mietityivät samat aiheet kuin suomenkielisiäkin: paha olo, ihmisuhteet, halu kertoa kuulumiset sekä haasteet arjessa. Itsetuhoisuudesta keskusteltiin joka kymmenennessä keskustelussa. Sekasin-chatten on ollut tervetullut lisä ruotsinkieliselle nuorisokentälle, sillä tarve saada apua omalla äidinkielellään korostuu, kun puhutaan mielenterveyteen liittyvistä asioista.

Sekasin Gaming on vakiinnuttanut paikkansa Suomen suurimpana ammatillisesti moderoituna nuorten verkkoyhteisönä. Serverin jäsenmäärä nousi ennätyslukemiin ja oli vuonna 2023 jo yli 26 000. Sekasin Gaming tarjoaa yhteisön lisäksi alustan verkostotyölle. Viime vuoden aikana serverillä vieraili eri alojen asiantuntijoita kaikkiaan 255 kertaa. Vuonna 2023 käynnistettiin myös kansainvälistä verkostoyhteistyötä muun muassa Nordic Youth Month projektin parissa.

Yhteisön lisäksi mahdollisuus puhua turvallisesti itselle tärkeistä asioista oli tärkeää monelle nuorelle. Asiakaskyselyn mukaan 90 prosenttia kokee Sekasin serverin turvallisiksi verrattuna muihin verkkoyhteisöihin. Esimerkiksi mielenterveyskanavalla lähetettiin vuonna 2023 kaikkiaan 44 144 viestiä. Mielenterveyttä on käsitelty myös yleisen kanavan yli kahdessa miljoonassa viestissä.

Sekasin-chattia, chattenia ja Gamingia koordinoi vuonna 2023 edelleen MIELI Ry:n, Suomen Punaisen Ristin, Settlementtiliiton ja SOS-Lapsikylän muodostama Sekasin Kollektiivi. Sekasin sai vuoden aikana paljon huomiota mediassa ja keräsi hyvin myös lahjoituksia. Suomen UNICEF huomioi Sekasin Kollektiivin työn Lapsen oikeuksien vaikuttaja 2023 -tunnustuksella.

5. MIELENTERVEYSKOULUTUKSILLE OLI KYSYNTÄÄ

Aikuisten mielenterveystyö keskittyi vuonna 2023 mielenterveysosaamisen levittämiseen haavoittuvassa asemassa oleville, ikääntyneille, eri alojen ammattilaisille sekä aikuisväestölle yleisesti. Toimintamuotoina olivat Mielenterveyden ensiapu® (MTEA) -koulutusten kehittäminen, MTEA-ohjaajien tukeminen, koulutusten levittämiseen ja juurtumiseen liittyvä verkosto- ja vaikuttamistyö sekä ikääntyneiden mielenterveyden edistäminen.

Mielenterveyden ensiapu® -koulutusten kysyntä oli vuonna 2023 hyvällä tasolla. Uusia Mielenterveyden ensiapu® -ohjaajia koulutettiin 106. Ohjaajia tuettiin koulutusten järjestämisessä monin eri keinoin ja ohjaajamateriaaleja uudistettiin ja käänätettiin myös ruotsin ja englannin kielille. Koulutusmateriaaleja päivitettiin saavutettavammiksi. Mielenterveyden ensiapu® -koulutusten laatua kehitettiin MIELI ry:n koulutusstrategian mukaisesti painopisteinä osaamislähtöisyys sekä kouluttajaosaamisen kehittäminen. Mielenterveyden ensiapu® 1-koulutusta uudistettiin ja ohjaajakoulutusta päivitettiin. Ohjaajat

perehdytettiin uudistettuun Nuori mieli -koulutukseen ja koulutusta levitettiin erityisesti vanhemmille sekä nuoria ammatissaan ja harrastustoiminnassa kohtaaville ryhmille.

MTEA-ohjaajat järjestivät yhteensä 386 koulutusta. Koulutuksia järjestettiin kaikilla hyvinvointialueilla ja niissä oli yhteensä 4 830 osallistujaa. Osallistuneista 47 prosenttia oli ammattilaisia ja 53 prosenttia kansalaisia. Miesten osuus koulutukseen osallistuneista kasvoi edellisvuoteen verrattuna lähes kahdeksalla prosenttiyksiköllä. Koulutuksilla tavoitettiin myös 400 haavoittuvassa asemassa olevaa. Heille koulutus oli maksuton. Yhteensä MTEA-koulutukseen on osallistunut Suomessa noin 25 000 ihmistä vuoden 2008 jälkeen, jolloin koulutus siirtyi MIELI ry:n koordinoitavaksi.

Koulutusten palautekyselyihin vastanneista 88 prosenttia kertoi mielenterveysosaamisensa vahvistuneen. Koulutuskohtaisten tulosten mukaan MTEA[®]1 ja MTEA2 -koulutuksiin osallistuneista 92 prosenttia sekä Nuori mieli -koulutukseen osallistuneista 78 prosenttia vastasi koulutuksen lisänsä osallistujan mielenterveysosaamista. Mielenterveysosaamisen vahvistumisella on merkitystä sekä osallistujan omaan että välillisesti hänen lähiyhteisöjensä mielenterveystaitoihin ja -osaamiseen.

Mielenterveyden ensiapu[®]2 -koulutus oli Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) arvioitavana ja se tunnistettiin vaikuttavaksi Terveyden ja hyvinvoinnin menetelmäksi. Arvioinnin tuloksen mukaan koulutuksella on tutkitusti vaikuttavuutta koulutettujen tietoihin ja häiriöiden tunnistamiseen, asenteisiin sekä auttamisvalmiuteen.

Mielenterveyden ensiapu[®] -koulutusten ja mielenterveysosaamisen juurtuminen organisaatioihin ja hyvinvointialueiden toimintaan tuki hyvinvointia ja terveyttä arjen toimintaympäristöissä. Mielenterveysstrategian levittäminen kuntiin -hankkeiden kanssa alkanut yhteistyö jatkui kunta- ja järjestötoimijoiden kanssa. Koulutusyhteistyö Suomen Partiolaisten ja Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiön (YTHS) kanssa jatkui tiiviinä ja koulutusten levittäminen vahvistui erityisesti Diabetesliiton, erityisoppilaitos Spesian sekä ammattioppilaitos Tredun kanssa. Rotareiden kanssa solmittiin yhteistyösopimus, johon sisältyy muun muassa Nuori mieli -koulutuksen levittäminen. Myös suunnitelmallinen yhteistyö Pohjois-Savon hyvinvointialueen kanssa jatkui.

Miesten huomioiminen omana kohderyhmänään eteni kehittämisprosessissa, jonka tavoitteena on mieserityisten kysymysten entistä parempi tunnistaminen ja miesten osallistaminen MIELI ry:n toimintaan. Osana miestyötä osallistuttiin miestyön ulkosiin verkostoihin ja jaettiin miesten mielenterveyden vahvistamiseen liittyvää asiantuntijuutta antamalla haastatteluja, luennoimalla sekä osallistamalla Miehen mieli ja MiehenTila -hankkeiden ohjausryhmätyöskentelyyn.

Ikääntyvä mieli -verkosto käynnistyi

MIELI ry kutsui keväällä 2023 ikääntyneiden mielenterveydestä kiinnostuneita yhteistyökumppaneita pohtimaan ikääntyneiden mielenterveyden edistämisen tulevaisuutta. Kolmenkymmenen kahden tahon työskentelyn tuloksena syntyi Ikääntyvä mieli 2050 -visio. Visio koostuu kahdeksasta teemasta ikääntyneiden hyvinvoinnin ja mielenterveyden vahvistamiseksi. Yhteisen työskentelyn tuloksena käynnistyi uusi Ikääntyvä mieli -verkosto, jonka toimintaa koordinoidaan yhteistyössä Ikäinstituutin kanssa.

Ikääntyneiden mielenterveys -teemaa pidettiin esillä luennoilla, blogikirjoituksissa ja haastatteluissa. Lisäksi osallistuttiin useiden hankkeiden ohjausryhmätyöhön ja vahvistettiin ikääntyneiden mielenterveysosaamista kouluttamalla ikääntyneitä ja ammattilaisia. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen Ikä on POP -kehittämishankkeen kanssa käynnistettiin yhteistyö liittyen Ikäneuvolatoiminnan kehittämiseen.

Työelämän mielenterveys kehityskohteena

MIELI ry pyrkii edistämään mielenterveyttä vahvistavien käytäntöjen vakiintumista työelämässä ja nostamaan julkiseen keskusteluun mielenterveyden edistämistä työssä. Vuonna 2023 tuotettiin menetelmiä ja välineitä, joiden avulla organisaatiot voivat edistää mielenterveyttä tukevaa toimintakulttuuria ja yksilöt tehdä mieliystävällisiä valintoja omassa työarjessaan. Työelämän mielenterveyden edistämisestä tehtiin perusteellinen strategiapohdinta, jonka pohjalta toiminnan tavoitteita ja työelämän mielenterveyden edistämiseen liittyvää palvelutarjontaa kehitetään ja fokusoidaan.

Mieli työssä® -koulutuksilla tuettiin mieliystävällisten työpaikkojen rakentamista vahvistamalla organisaatioiden, johtajien ja henkilöstön mielenterveysosaamista. Koulutusten ytimessä oli työelämän mielenterveysosaamisen soveltaminen siten, että se jalkautuu luontevaksi osaksi työn arkea mielenterveyttä edistäen ja työn voimavaroja vahvistaen.

Yhteensä 54 eri organisaatiota yksityiseltä, julkiselta ja kolmannelta sektorilta hankki vuoden aikana Mieli työssä -koulutuksia. Koulutusten kautta tavoitettiin 7081 työkäistä ja koulutuksia kertyi yhteensä 86. Suurin koulutettu kohderyhmä on henkilöstö (48 koulutusta) ja toisena esihenkilö- ja johtamistyötä tekevät (12 koulutusta). Suosituimmat koulutusteemat työyhteisöille olivat psykologinen turvallisuus ja työyhteisötaidot, resilienssi sekä stressi ja palautuminen. Johtajien ja esihenkilöiden koulutuksissa suosituin teema oli mielenterveyttä vahvistava lähijohtaminen. Itseopiskeltavat verkkokoulutukset jatkoivat kasvuaan osana Mieli työssä -tuoteperhettä. Mieli työssä -verkkokoulutuksia tilattiin yhteensä 15 kertaa kuuteen eri organisaatioon. Suosituimmat verkkokoulutukset olivat Palautumisen taito työssä – stressi ja palautuminen sekä Muutosjoustavuus työelämätaidona.

Työelämän tarpeet muuttuvat vauhdilla, joten tarpeisiin vastaava koulutusten kehittäminen jatkui ja palvelutarjontaan lisättiin kaksi uutta teemaa: Tunteet työssä sekä Vaativuudesta myötätuntoon. Tämän lisäksi luotiin yhteinen kouluttajaverkosto kolmen MIELI Kriisikeskuksen kanssa. Kouluttajaverkoston toiminta käynnistyy vuonna 2024.

Työterveyslaitoksen kanssa toteutettava Mielenterveyden työkalupakin kehittämistyö jatkui osana Työelämän mielenterveysohjelmaa. Mielenterveyden tuki työpaikalla -toimintamallia työterveysyhteistyöhön kehitettiin edelleen entistä vaikuttavammaksi ja helppokäyttöisemmäksi palvelumuotoiluprosessissa Työterveyslaitoksen ja NHG:n kanssa. Samalla edistettiin toimintamallin hyödyntämistä erityisesti pienillä ja keskisuurilla työpaikoilla.

Työelämän mielenterveyden edistämistyö Suomen ulkopuolella jatkui vuonna 2023 Well@SME-hankkeessa. Hankkeen kahdeksan eurooppalaista yhteistyökumppania kehittivät vuoden 2023 aikana pienten ja keskisuurten yritysten mielenterveyden edistämiseen keskittyvän verkkokurssin.

Hyvän mielen työpaikka® -merkkejä myönnettiin 44, joista ensimerkkejä oli 27 ja jatkokauden merkkejä 17. Hyvän mielen työpaikka® -merkin saaneissa organisaatioissa työskenteli arviolta lähes 84 000 työntekijää. Uusi, asiakkaita ja merkin hakuprosessia paremmin palveleva verkkopalvelu julkaistiin helmikuussa. Uusi sivusto yhdisti työpaikkojen kehittämistyön tueksi kootut tietosisällöt sekä merkin hakuprosessin. Verkkopalveluratkaisun suunnittelu ja rakentaminen toteutettiin osana Työterveyslaitoksen koordinoimaa MYÖTE-hanketta. Hyvän mielen työpaikka® -merkkiä markkinoitiin työpaikoilla ja yrityksille suunnatuissa tilaisuuksissa sekä syksyllä toteutetulla kampanjalla.

Yrittäjien hyvinvointityötä kehitettiin vuoden aikana osana MYÖTE-hanketta, joka päättyi lokakuun loppuun. Hanke uudisti yrittäjille suunnatun hyvinvointikoulutuksen sisällön ja rakenteen ja loi yrittäjien tarpeita paremmin palvelevan verkkomenetelmän. Verkkomenetelmää testattiin kolmessa pilottiryhmässä, joihin osallistui 147 yrittäjää ja menetelmää muokattiin saadun palautteen perusteella. Samalla kehitettiin sen saavutettavuutta ja viestintää. Yhteistyötä tehtiin vuoden aikana erityisesti Yrittäjien Kriisikeskus -hankkeen kanssa.

Tiedon välittämistä yhdessä Tatsi ry:n, Takuusäätiön ja Työttömien keskusjärjestön kanssa toteutetusta Työttömän ensiapupaketista jatkettiin. Yhteensä ensiapupakettia on ladattu noin 40 000 kertaa.

Hyvän mielen kunta -hankkeessa mukana 32 kuntaa

Keväällä 2021 käynnistynyt Hyvän mielen kunta -hanke jatkui osana kansallisen mielenterveysstrategian toimeenpanoa. Hyvän mielen kunta -hankkeessa vahvistettiin ja kehitettiin mielenterveysosaamista ja -johtamista kunnissa. Hankkeeseen osallistui 32 kuntaa. Hanketyön pääpaino oli edistävän ja ennaltaehkäisevän otteen, osaamisen ja mielenterveysjohtamisen vahvistaminen, poikkihallinnollisuus sekä vertaisoppiminen ja -kehittäminen kunnissa.

Hyvän mielen kunta -toimintamalli ja työkalut (tarkistuslista, työkalupakki ja toimialapaketit) kehitettiin valmiiksi yhdessä hankekuntien kanssa ja MIELI ry tuki hankekuntia työkalujen ja toimintamallin käyttöönotossa ja soveltamisessa. Hankekauden päättymisen jälkeen toimintaa jatkettiin omarahoitteisena siltaustyönä. Samalla kartoitettiin rahoitusmahdollisuuksia toiminnan laajemmalle jatkokehittämiseksi. Siltaustyössä painopisteinä olivat tarkistuslistan ja muiden työkalujen ylläpito, kuntien sparraus ja työkalujen käytön tuki, yhteistyö muiden toimijoiden kanssa, viestintä ja toimintamallin markkinointi sekä verkostoyhteistyö kuntien hyte-toimijoiden kesken.

6. MIELI RY:N TAVOITTEET NÄKYIVÄT HALLITUSOHJELMASSA

MIELI ry on aktiivinen keskustelija mediassa ja erilaisilla foorumeilla, ja vie osaltaan eteenpäin mielenterveysmyönteisyyttä ja asennemuutosta suomalaisessa yhteiskunnassa. Vaikuttamistyöllään MIELI ry haluaa nostaa päätöksentekijöiden, valmistelijoiden, eri ammattiryhmien ja kansalaisten tietoisuutta mielenterveysteemoista ja edistää mielenterveyttä vahvistavaa päätöksentekoa yhteiskunnan eri osa-alueilla. Vaikuttamistyön resurssit oli viime vuosina vahvistettu, mutta loppuvuoden muutosprosessissa niitä jouduttiin supistamaan kohti seuraavaa toimintavuotta. Samalla vaikuttamistyön toimintaympäristö oli vaikeutumassa.

Vaikuttamistyötä MIELI ry tekee sekä yksin että tiiviissä yhteistyössä MIELI ry:n suojissa toimivan mielenterveysjärjestöjen Mielenterveyspoolin kanssa. Mielenterveyspooli sai kaksihenkiselle sihteeristölle pysyvän rahoituksen vuoden tauolla olleen projektirahoituksen jälkeen. Poolille rekrytoitiin keväällä uusi pääsihteeriksi Aija Salo vastaamaan toiminnasta yhdessä viestinnän asiantuntijalla Kalle Erkkilän kanssa. Poolin puheenjohtajan tehtävä siirtyi Mielenterveyden keskusliiton Olavi Sydänmaanlalta Psykososiala Förbundetin Petra Nummelinille.

Mielenterveyspoolin pääsihteeriksi toimii myös eduskunnan mielenterveyspoliittisen neuvottelukunnan pääsihteerinä. Neuvottelukunnan puheenjohtajaksi alkaneelle eduskuntavaalikaudelle järjestöt kutsuivat eduskunnan varapuhemies Paula Risikon (kok). Viime kausina käytännöksi on muotoutunut, että puheenjohtaja kutsutaan pääministeripuolueesta. Puolueet nimeävät neuvottelukuntaan kukin kaksi edustajaa.

Järjestöistä edustettuina ovat MIELI ry, Mielen terveyden keskusliitto, Mielen terveysomaisten Finfami ja Psykosociala Förbundet.

Vuoden 2023 vaikuttamistyön keskiössä olivat erityisesti eduskuntavaalit ja hallitusohjelmavaikuttaminen, nuorten hyvinvoinnin vahvistaminen, mielen terveysstrategian toimeenpano, terapiatakuun toteuttaminen sekä järjestöjen toimintaedellytysten turvaaminen hyvinvointialueiden valmistelutyössä ja valtakunnallisessa päätöksenteossa. Väestön henkisen kriisinkestävyyden ja yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden teemat olivat myös tärkeitä kasautuvien kriisien olosuhteissa.

MIELI ry toteutti eduskuntavaalivaikuttamista aktiivisesti ja suunnitelmallisesti. MIELI ry tuotti painettuja ja verkossa julkaistuja vaikuttamisaineistoja eduskuntavaali- ja hallitusohjelmataavoitteistaan sekä nuorten hyvinvointiohjelmasta, ja levitti niitä puolueille, ehdokkaille ja eri sidosryhmäverkostoille. Vaalien alla järjestettiin puolueille vaalipaneeli nuorten hyvinvoinnista Tiedekulmassa ja hallitusohjelmaneuvotteluiden yhteydessä tempaus Säätytalolla yhteistyössä Mielen terveyspoolin kanssa. Tempauksessa hallitusohjelmaneuvottelijoita istutettiin ”ravintolapöytään” ja annettiin heille mahdollisuus tehdä tarjolla olleelta ruokalistalta valintansa hallitusohjelman mielen terveysteemoiksi.

Vaikuttamistyön myötä MIELI ry:n eduskuntavaalitavoitteet ja nuorten hyvinvointiohjelman tavoitteet sisältyivät laajasti puolueiden ja muiden toimijoiden vaali- ja hallitusohjelmatavoitteisiin. Hallitusohjelmassa mielen terveys mainittiinkin yli 30 kertaa, mikä on kolminkertainen määrä edelliseen hallitusohjelmaan nähden. Käytännössä rahoitusta varattiin kuitenkin ainoastaan lasten ja nuorten terapiatakuulle, jollaiseksi hallitus päätti rajata laajasti yhteiskunnassa tavoitellun terapiatakuun. Miljardiluokan säästöjä etsivä hallitus ei nostanut budjettikehykseensä hyvinvointi-investointeja vaan päinvastoin päätti muiden muassa leikata mittavasti järjestöjen valtionavustuksia.

Mielen terveyden hallitusohjelmakirjaukset eivät juurikaan edenneet hallituskauden ensimmäisen vuoden aikana – käynnissä oli vain vähän sellaisia prosesseja, joihin MIELI ry olisi pystynyt vaikuttamaan. Hallituksen valmisteluprosessit keskittyivät ennen kaikkea säästöjen toteuttamiseen ja työelämätoimiin. Lasten ja nuorten terapiatakuussa MIELI ry pyrki vaikuttamaan ikärajan nostamiseksi riittävän korkeaksi, jotta terapiatakuusta olisi tukea myös nuorten aikuisten heikentyneeseen hyvinvointiin. Juuri ennen vuodenvaihdetta lausuttavaksi tuli myös valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma Vanupo, joka luonnoksena vastasi heikosti hallitusohjelman poikkihallinnollisen nuorten hyvinvoinnin vahvistamisen tavoitteeseen.

MIELI ry pyrki edistämään mielen terveysstrategian toimeenpanon jatkumista siitä huolimatta, että strategialle ei varattu kohdennettuja resursseja. Periaatepäätöksen valmistelua mielen terveysstrategian toimeenpanosta jatkettiin, mutta muilta osin mielen terveysstrategian toimeenpanossa ei tehty näkyviä toimia.

Järjestöjen toimintaedellytysten turvaamiseen MIELI ry pyrki vaikuttamaan hyvinvointialue- ja kuntatasolla, tukemalla jäsenjärjestöjä sekä valtakunnallisesti muun muassa VADigi-valmisteluprosessissa ja STM:n avustusasioiden neuvottelukunnan puheenjohtajuuden kautta. Pelättyjä merkittäviä alueellisia leikkauksia MIELI-yhdistysten avustuksiin ei tehty. Valtakunnallisessa avustusjärjestelmän kehittämisessä tehtiin onnistuneita linjauksia muiden muassa järjestöjen varainhankinnan helpottamisesta, mutta niiden toteutus ministeriöissä ei juurikaan edennyt. Hallituskauden budjettikehykseen sisältynyt 100 miljoonan eli noin 25 prosentin leikkaus sote-järjestöjen valtionavustuksiin keskustelutti paljon järjestöjä mutta ei vielä noussut suunnitelmallisen vaikuttamistyön kohteeksi.

MIELI ry päätti keväällä 2023 ottaa yhdeksi vaikuttamistyön kärkiteemaksi mielenterveyden edistämisen saamisen erilaisten oppilaitosten, kuntien ja hyvinvointialueiden rakenteisiin. Tällä haluttiin turvata mielenterveyden edistämisen jatkuvuus tilanteessa, jossa ilmapiiri on aiheelle myönteinen, mutta järjestön omat resurssit supistumassa. Syksyn 2023 muutosneuvotteluissa tämän vaikuttamisprosessin erillisresursseja jouduttiin kuitenkin karsimaan ja vaikuttaminen sulauttamaan osaksi muuta vaikuttamistyötä.

7. VIESTINNÄN YKSI MIELI -AJATUS SAI KANNATUSTA

Sekä viestinnässä että erityisesti varainhankinnassa 2023 oli monipuolisen kehittämisen vuosi. Viestinnän tavoitteena oli laajentaa mielenterveystietoisuutta koko yhteiskunnassa ja vahvistaa MIELI ry:n tunnettuutta ja brändimielikuvaa niin että MIELI ry näyttäytyy yhtenäisenä toimijana koko Suomessa. Varainhankinnan tavoite oli kasvattaa lahjoitusten, etenkin säännöllisten kuukausilahjoittajien määrää ja lujittaa yrityskumppanuuksia.

Kansalaisten tavoittaminen onnistui hyvin erityisesti sosiaalisen median kanavissa. Aktiivisten some-seuraajien määrä oli yhteensä yli 140 000. Seuraajien määrä kasvoi eniten Instagramissa, josta on tullut yli 57 000 seuraajan myötä tärkein some-kanava. Esimerkiksi Maailman mielenterveyspäivänä yksittäinen postaus tavoitti Instagramissa 383 676 käyttäjää. Postausten näyttökertoja oli yhteensä 9 miljoonaa. Facebookin kautta tavoitettiin yhteensä 3,6 miljoonaa käyttäjää. LinkedIn on kasvattanut merkitystään X:n eli entisen Twitterin taannuttua. LinkedInissä postaukset tavoittivat lähes miljoonaa kertaa.

Nettisivusto palveli niin apua hakevia ja mielenterveyden edistämisestä kiinnostuneita kansalaisia kuin eri alojen ammattilaisia ja mediaa. Mieli.fi sivustolle kertyi sivukatseluita 2,8 miljoonaa, kävijöitä oli 726 751.

Mielenterveys teemana kiinnostaa tyypillisesti enemmän naisia kuin miehiä, mikä näkyy myös MIELI ry:n viestien seuraamisessa. Miesten tavoittamiseksi käynnistettiin syksyllä 2022 Mielen puolikkaat -podcast, josta julkaistiin joka kuukausi uusi jakso. Helsingin sanomat nimesi toukokuussa Mielen puolikkaat yhdeksi kuukauden kiinnostavimmista podcasteista. Podcast sai vuoden aikana yhteensä 22 000 kuuntelua. Kuuntelijoista 35 % oli miehiä.

Tiedotteita julkaistiin vuoden aikana 31. Niiden aiheina olivat muun muassa kriisipuhelimen tilastot, huoli hallitusohjelman mielenterveysvaikutuksista ja muutosneuvottelut. Mediaosumia kertyi yhteensä 1875 eli keskimäärin 156 /kk, joista 532 oli TOP10-mediassa. Mediaseurannan laskemien verkko-osumien lisäksi MIELI ry oli toistuvasti esillä TV:ssä, radiokanavilla ja maakuntalehdissä.

Vuoden isoksi mediakeskustelun aiheeksi nousivat nuorten vakavat mielenterveysongelmat ja -palvelujen puutteet. Sytykkeenä toimi muun muassa kirjailija Miki Liukkosen kuolema. MIELI ry:n asiantuntijat antoivat teemasta useita haastatteluja ja marraskuun alussa esitetty YLE MOT-ohjelman jakso Menetetty elämä, saman illan itsetuhoisuutta käsitellyt A-studio sekä uutisten päälähetysten insertti olivat kokonaisuus, joka tavoitti todella laajan yleisön. Syksyn aikana itsemurhateema oli aiheena myös YLEN Trauma-sarjassa, jonka jokaisen jakson lopussa oli ohjaus MIELI Kriisipuhelimeen.

MIELI ry:n jokavuotinen itsemurhien ehkäisy päivän kampanja muistutti, että itsetuhoisuus koskee hyvin monenlaisia ihmisiä, mutta välittävä kohtaaminen ja yksinkertainen Mitä kuuluu -kysymys voi riittää

kääntämään ajatukset uuteen suuntaan. Kysymys, joka voi pelastaa hengen -nosto oli Maailman mielen-terveyspäivän ohella vuoden suosituinta some-sisältöä.

Vaalivuonna vaikuttamisteemat ja yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistuminen luonnollisesti koros-
tuivat. Mielenterveyspalkinnon sai rasismia vastaan systemaattisesti toiminut jalkapalloerotuomari Mo-
hammad Al-Emara. MIELI oli esillä myös useissa asiantuntija- ja yleisötapauksissa kuten Educa-mes-
suilla, Päihdepäivillä, Helsinki Pridessa, Ruisrockissa sekä SuomiAreenan päälavalla.

Tunnettuus ja vahva järjestömielikuva ovat hyvä pohja niin vaikuttamistyössä onnistumiselle, lahjoitus-
halukkuudelle kuin vapaaehtoisten innostamisellekin. MIELI ry:n tunnettuus on kääntynyt nousuun.
Kolme neljäsosaa suomalaisista tuntee MIELI ry:n vähintään nimeltä, mutta strategiakauden loppuun ase-
tettuun 90 prosentin tavoitteeseen on vielä matkaa.

Tunnettuutta voidaan merkittävästi lisätä, jos koko valtakunnallinen MIELI-yhteisö näkyy yhtenäisenä.
Siksi yksi vuoden päätehtävistä oli viestintäyhteistyön tiivistäminen yhdistysten ja kriisikeskusten kanssa
sekä yhtenäisen ilmeen ja nimistön luominen. Yhdistysten tueksi työstettiin brändikäsikirja ja kaikkien
käyttöön soveltuvia materiaaleja. Ensimmäiset Kriisikeskukset vaihtoivat nimensä yhteisen mallin mukai-
siksi (MIELI Kriisikeskus paikkakunta) ja Solmussa-chat muuttui MIELI Kriisichatiksi. Kampanjayhteistyöstä
on jo hyviä kokemuksia: jäsenyhdistyksistä lähes 80 % osallistui valtakunnallisiin kampanjoihin. Maailman
mielenterveyspäivän kampanjassa 40 jäsenyhdistystä oli mukana sosiaalisessa mediassa ja tapahtumissa
herättämässä keskustelua mielenterveydestä jokaisen oikeutena. Tunnettuutta tukevat myös selkeät ja
toistuvat kampanjat. Osana brändin kirkastusta yksinkertaistettiin kampanjakonsepteja ja yhtenäistettiin
materiaalien ilme, muun muassa vuosijulkaisu uudistettiin.

MIELI ry:n aktiivinen viestintä kampanjoihin hälvensi mielenterveysongelmien häpeäleimaa, nosti kes-
kusteluun palvelujen puutteita ja auttoi hakemaan apua mielenterveyden haasteisiin. Omaan ja läheisten
mielenterveyden vahvistamiseen liittyville sisällöille oli paljon kysyntää. Esimerkiksi verkossa toteutetut
vanhempainillat saivat hyvin yleisöä ja MIELI- uutiskirjeellä on lähes 32 000 tilaajaa. Sen avasi toistuvasti
yli puolet vastaanottajista. Median kautta MIELI ry tavoitti Suomessa asuvia kaiken kaikkiaan 28 miljoo-
naa kertaa.

Varainhankintaan investoitiin

Epävarmassa taloustilanteessa varainhankintaan investoiminen on ollut paitsi viisasta myös välttämä-
töntä. Varainhankinnan tueksi hankittiin tehokas CRM-järjestelmä. Tiimiä vahvistettiin yhdellä uudella
työntekijällä.

Salesforce-järjestelmän ja markkinoinnin automatisoinnin käyttöönotto onnistuivat lähes aikataulun mu-
kaisesti. Ne mahdollistavat kuukausilahjoittajien systemaattisen rekrytoinnin ja lahjoittajasuhteiden hoi-
don. Kehittämistehtäviin kuuluivat myös uusien maksutapojen käyttöönotto, lahjoitussivuston uudista-
minen sekä lahjoittajien asiakaspolkujen ja -viestintämallien luominen. Kuluttajavarainhankinnan rinnalle
luotiin yrityskumppanuussuunnitelma.

Kehittämisessä korostui uusien kuukausilahjoittajien rekrytoiminen. Rekrytointia tehostettiin hankki-
malla uusia kumppanuuksia ja käynnistämällä face-to-face ja telemarkkinointi. Satsaus tuotti tulosta: uu-
sia kuukausilahjoittajia saatiin yli 600 ja heitä oli vuoden lopussa yhteensä lähes tuhat.

Vuoden tärkeimmät varainhankintakampanjat olivat Mielinauha keväällä sekä joulukeräys. Mielinauhan kampanjakasvo Erin ja Solmut auki -teema, joka kannusti puhumaan mielenterveydestä ja hakemaan ajoissa apua mielenterveyden haasteisiin, puhuttelivat monen ikäistä yleisöä eri puolilta Suomea. Mielinauha-keikka kauppakeskus Kampissa oli näyttävä hyvän mielen tempaus. Mielinauha pääsi keräystavoitteeseen, mihin vaikutti myös sopiva tuotevalikoima. Mielinauha-tuotteisiin kuuluivat muun muassa reilun kaupan ruusut, proteiinipatukat sekä suosikiksi nousut vihreä termosmuki.

Joulukampanjan nuoren puhe kosketti: keräystuotto oli kaikkien aikojen suurin. Lahjoitukset ylittivät ensimmäistä kertaa miljoonan euron rajan. Yhteensä varainhankinta onnistui keräämään mielenterveys työn tueksi 2 880 485 euroa. Varainhankinnan kehittämisessä päästiin monta askelta eteenpäin, mikä turvaa koko järjestön tulevaisuutta sekä mielenterveyden edistäjänä että kriisiavun tarjoajana.

8. RIKOSUHRIPÄIVYSTYKSEN ASIAKASMÄÄRÄ YLITTI 31 000

Rikosuhripäivystyksen (RIKU) toiminnan avulla tuettiin rikoksen uhreja, heidän läheisiään ja rikosasiassa todistavia ja parannettiin heidän asemaansa laajan vaikuttamistyön avulla. RIKU:n asiakasmäärät nousivat uuteen ennätykseen.

Asiakkaiden yhteydenotoista suurin osa, 21 prosenttia, liittyi lähisuhdeväkivaltaan. 15 prosenttia liittyi seksuaalirikoksiin, 11 prosenttia omaisuusrikoksiin ja 9 prosenttia pahoinpitelyihin. Ihmiskaupan uhrien erityistukipalveluissa asiakasmäärä oli lähes 1400. Loppuvuodesta palveluissa näkyivät etenkin suuret tietomurtotyypiset rikokset.

RIKU:n yksittäisten asiakkaiden määrä eri palveluissa oli yhteensä 31 500, mikä oli 11 prosenttia enemmän kuin vuonna 2022. Tukisuhteiden määrä oli 10 100. Rikosuhripäivystys 116 006 -puhelinpalvelussa vastattiin vuoden aikana 8300 puheluuun. RIKU-chatissä asiakkaita oli noin 4 900 ja Juristin puhelinneuvonnassa 860. Asiakkaista 76 prosenttia oli naisia. RIKUn asiakkaista noin 6 800 tuli palveluun poliisin ohjajana.

RIKUn asiakkaat 2019–2023	2019	2020	2021	2022	2023
Asiakkaat eri palveluissa	18100	22600	26700	28300	31500
Tukisuhteet	7100	7100	8100	9400	10100
Palvelupisteiden yksittäiset asiakkaat	5000	6600	6700	6700	6900
116 006 puhelin	2100	5500	6700	6700	8300
Juristin puhelin	400	640	900	850	860
RIKUchat	3500	3700	4000	4100	4900

MIELI Suomen Mielenterveys toimii Rikosuhripäivystyksen (RIKU) valtakunnallisena koordinaatiojärjestönä. Oikeusministeriö on vuonna 2017 antanut RIKUlle julkisen palveluvelvoitteen toimia EU:n rikosuhridirektiivin edellyttämien yleisten rikosuhripalveluiden tuottajana Suomessa. Rikosuhripäivystystä

toteuttavat MIELI ry:n koordinoimana Ensi- ja turvakotien liitto, Kirkkohallitus, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Suomen Punainen Risti ja Suomen Setlementtiliitto.

Toimintaa toteutettiin henkilötyövuosina laskettuna runsaan 80 työntekijän ja 560 vapaaehtoisen voimin matalan kynnyksen tukipalveluina 31 palvelupisteessä eri puolilla Suomea seitsemän aluetoimiston koordinoimana. RIKU:lla on myös valmiusjärjestelmä, joka voidaan ottaa käyttöön laajoissa rikostapahtumissa.

Aktiivisen vaikuttamistyön keskiössä olivat uhridirektiivin uusiminen, ihmiskaupan uhrien auttaminen, Istanbulin sopimuksen valvontakierros, rikosprosessin tehostaminen sekä RIKU:n rahoituksen turvaaminen.

Rikosuhripäivystyksen Etelä-Suomen aluetoimisto ja Pääkaupunkiseudun palvelupiste toimivat osana MIELI ry:n kriisiauttamisen osastoa Helsingissä. Muut Etelä-Suomen alueen viisi palvelupistettä sijaitsivat Päijät-Hämeessä, Kymenlaaksossa sekä Itä-, Keski- ja Länsi-Uudellamaalla.

Aluetoimistosta tarjottiin neuvontaa ja ohjausta puhelimitse, chatissa sekä henkilökohtaisissa tapaamisissa. Etelä-Suomen alue vastasi Vastaamo-oikeudenkäynnin yhteyteen uhreille järjestettyjen pop up -tukipisteiden toiminnasta.

Aluetoimistossa työskenneltiin vuoden aikana yhteensä noin 6 600 asiakkaan kanssa, joista palvelupisteissä kohdattiin lähes 4 800 henkilöä ja valtakunnallisissa palveluissa noin 1 800 henkilöä. Tukisuhteita Etelä-Suomen alueella oli vuoden aikana yli 1 900. Asiakkaiden kanssa työskenteleviä ammattilaisia oli 13 ja vapaaehtoisia 100.

9. LAPINLAHDESSA ONNISTUMISIA JA UHKAKUVIA

Lapinlahden Lähde Oy on MIELI ry:n kokonaan omistama, Helsingin Lapinlahden entisen sairaalan ylläpito- ja vuokraustoimintaa varten perustettu yhteiskunnallinen yritys.

Vuosi 2023 oli Lapinlahdessa onnistunut. Tapahtumatilavuokraus, joka on kokonaisliiketoiminnan kannattavuudelle elintärkeää, rikkoi aiemmat ennätykset. Samalla työtilojen vuokrausaste pysyi sadassa prosentissa, vaikka vuokria piti voimakkaan inflaation ja rakennusten ylläpitokulujen kasvun vuoksi nostaa. Lapinlahden tilat olivat täysimääräisesti mielenterveys-, taide-, kulttuuri-, kansalaisjärjestö-, tiede, journalismi- ja pienyrittäjyystoiminnan käytössä.

Yhteistyössä Mieli ry:n paikallisyhdistys Pro Lapinlahti ry:n kanssa järjestettiin yli 400 maksutonta ja kaikille avointa taide- ja kulttuuritapahtumaa. Lisäksi Lapinlahden Lähteelle perustettiin Uudenmaan kulttuurihyvinvoinnin yhteyspiste Kuje. Yhteyspisteen tehtävänä on parantaa mielenterveys- ja päihdekuntoutujien ohjausta hoitajaksoilta järjestöjen tarjoaman kulttuurihyvinvointitoiminnan pariin sekä tehostaa kulttuurihyvinvointikentällä toimivien Uudenmaan alueen järjestöjen yhteistoimintaa.

Lapinlahden Lähde Oy tarjosi myös kuntouttavaa ja työllistävää osallisuustyötä. Erilaisia työmahdollisuuksia pystyttiin tarjoamaan 23 henkilölle. Edellisvuonna luku oli 20 ja sitä edeltävänä 12.

Lapinlahden Lähteellä panostettiin yliopisto-, tutkimus- ja oppilaitosyhteistyöhön erityisesti ammattiopilaitos Spesian sekä Aalto-yliopiston kanssa. Lapinlahden Lähde tarjosi Spesian opiskelijoille jatkuvia työssäoppimispaikkoja sekä kiinteistönhuollossa että liiketalouden tehtävissä. Aalto-yliopiston kanssa tehtiin useampikin tutkimushanke sekä lyhytaikaisempaa kurssi- ja tapahtumayhteistyötä. Yhteistyötä

tehtiin satunnaisemmin myös muiden tutkijayhteisöjen ja yksittäisten tutkijoiden, kuten opinnäytetyön tekijöiden kanssa.

Lapinlahden Lähteelle perustettiin Lapinlahden yrittäjäverkosto ja yhtiö aloitti yhtenä pääyhteistyökumppanina kaksivuotisessa EU-rahoitteisessa AWAKE-hankkeessa, jossa parannetaan taiteen, kulttuurin ja luovien alojen ammattilaisten elinkeinomahdollisuuksia sosiaali- ja terveyssektoreilla koko EU:n alueella.

Vuoropuhelu Helsingin kaupungin ja sen kumppaneiden kanssa Lapinlahden tulevien omistus-, kunnostus-, rahoitus- ja toimintamallien suunnittelusta oli aktiivista. Tavoitteena on, että Lapinlahden alueen ja sen rakennusten enemmistöomistus pysyy julkisella sektorilla ja että kaikille avoimen taiteiden, kulttuurin ja mielen hyvinvoinnin keskuksen toimintaedellytykset turvataan. Lapinlahden lähde kommentoi aktiivisesti myös sairaalapuistoa uhkaavaa Satamatunneli-hanketta ja käynnisti Kaikkien Helsinki -yhteensiihtymän kokoamisen avoimen, hyvän, kauniin, terveen ja reilun Helsingin puolustamiseksi, vaalimiseksi ja kehittämiseksi yhdessä Helsingin alueen eri kansalaistoimijoiden kanssa.

Lapinlahden rakennuksissa toteutettiin laajat kuntotutkimukset, joiden perusteella kunnostustarvetta on laajalti, mutta yhtiön tiloja voi käyttää turvallisesti ainakin säästäviin kunnostuksiin asti. Lapinlahden rakennukset on mahdollista palauttaa kulttuurihistorialliseen loistoonsa huolellisella säilyttävällä korjaamisella. Kunnostuksen turvaamiseksi perustettiin Lapinlahti-säätiö sr, joka kerää varoja Lapinlahden sairaalapuiston suojeltujen arvorakennusten pelastamiseksi ja säilyttämiseksi kaikille avoimena mielen hyvinvointia edistävänä kulttuuriympäristönä. Mieli ry on yksi säätiön perustajajäsenistä.

10. HENKILÖSTÖ SUPISTUI

MIELI Suomen Mielenterveys ry:n palveluksessa oli 2023 lopussa 174 työntekijää, joista vakituksessa työsuhteessa oli 120 ja määräaikaisessa työsuhteessa 54 työntekijää. Laskua edelliseen vuodenvaihteeseen oli 10 henkilöä. Vuoden aikana tehtiin mittavat talouden sopeuttamistoimet, jonka seurauksena henkilöstömäärä vähenee vielä noin kahdellakymmenellä vuoden 2024 aikana.

Henkilökunnasta oli naisia 142 ja miehiä 32. Henkilöstön keski-ikä on 45 vuotta. Sairauspoissaolojen määrä toimintavuonna oli 11,5 pv/hlö (edellisenä vuonna 8,5 pv/hlö). Henkilöstökulut olivat 10 267 289 euroa. Kasvua edelliseen vuoteen verrattuna oli 4,9 prosenttia.

Toimintavuoden aikana toteutettiin kaksi henkilöstökyselyä, joiden tavoitteena oli selvittää henkilöstön jaksamista ja työhyvinvointia muutosneuvottelutilanteessa. Kyselyt suoritettiin neuvotteluiden alkaessa ja päätyttyä ja ne toteutettiin yhteistyössä työterveyshuollon kanssa. Kyselyjen perusteella voitiin todeta, että viestintä muutosneuvotteluista koettiin onnistuneeksi, mutta koettu työhyvinvointi laski epävarmuuden myötä. Kokonaisuutena muutosneuvottelujen läpivienti ja sopeutuminen vähentyneisiin resursseihin onnistuivat hyvin.

ICT-palveluissa hankittiin ohjelmisto, jonka avulla kyetään luomaan paremmin kokonaiskuva Mieli ry:n ICT-arkkitehtuurista ja tehostamaan iCT-johdantamista.

Mieli Suomen Mielenterveys ry:n liittokokous pidettiin 23.4. 2023 Helsingissä. Liittohallitus piti toimintavuoden aikana yhdeksän kokousta, joista kaksi oli sähköpostikokouksia. Työvaliokunta kokoontui seitsemän kertaa. Asiantuntijaelimenä toimivalla talousvaliokunnalla oli neljä kokousta. Kokouksiin oli mahdollista osallistua myös etäyhteydellä.

Johtoryhmään kuuluivat toiminnanjohtaja, hallintojohtaja, järjestöjohtaja, aikuiset ja työelämä -osaston johtaja, kriisikeskustoimintojen johtaja, strategiajohtaja, lapset ja nuoret -osaston johtaja sekä viestintäjohtaja. Myös Rikosuhripäivystyksen toiminnanjohtaja osallistui johtoryhmän työskentelyyn. Johdon assistentti toimi johtoryhmän sihteerinä. Kansainvälisessä yhteistyössä Sanna Vesikansa edusti MIELI ry:tä Mental Health European hallituksessa.

11 TALOUDEN NÄKYMISSÄ EPÄVARMUUTTA

Mieli ry:n toiminta on kasvanut voimakkaasti viime vuosina. Liitteenä olevasta taulukosta ilmenee järjestön toiminnan kehittyminen vuosien 2019 - 2023 aikana. Panostukset oman varainhankinnan kehittämiseen ovat olleet onnistuneita, ja niiden merkitys näyttäisi vain kasvavan järjestön tulevan rahoitus pohjan varmistamisessa.

Vuoden 2023 taloudellinen tulos oli vahvasti, lähes 1.7 miljoonaa euroa, alijäämäinen. Tähän vaikutti erityisesti Ratamestarinkatu 9 osakkeiden myynnistä aiheutunut lähes 1.1 miljoonan euron alaskirjaus sekä varainhankintaan tehdyt tarvittavat investoinnit.

Yksityiskohtaisen kuvan Mieli ry:n toiminnan kohdentumisesta antaa tilinpäätöksen liitetiedoissa oleva erittely toiminnoittain ja avustuskohteittain.

Vuodelle 2024 on budjetoitu alijäämää noin 628 000 euroa. Sijoitus- ja rahoitustoimeen on budjetoitu pienehkö ylijäämä varovaisuuden periaatetta noudattaen. Rahamarkkinoiden kehitys on edelleen vaikeasti ennakoitavissa. Varainhankinnan tuottojen uskotaan kokonaisuudessaan olevan lähes vuoden 2023 tasolla. Vuoden aikana suunnitellaan toiminnan ja talouden sopeuttaminen siten, että vuoden 2025 talous tulee olemaan tasapainossa.

Taloudellisen aseman vakaana pitäminen jatkossa edellyttää rahoituksen monipuolistamista entisestäänkin niin, että löydämme toimintaamme uusia rahoituslähteitä ja yhteistyökumppaneita. Painopiste jatkossa on panostaa strategiseen kumppanuuteen niin hankkeissa kuin varainhankinnassa. Erityinen huolen aihe on se, miten ja milloin sosiaalialan järjestöille suunniteltu 100 miljoonan leikkaus Stea-avustuksiin toteutetaan. Toteutuessaan leikkaus voi vaikuttaa merkittävästi Mieli ry:n rahoitukseen.

	toteutunut 2023	2022	2021	2020	2019
Tuotot t €	18 649	17 436	15 846	14 016	14 876
Henkilöstö	174	184	165	149	148
Ay + Ak Stea, kpl	10	8	9	10	10
C, Stea, kpl	4	7	5	5	5
Muut avustukset, kpl	31	29	26	27	31
Muut kohteet, kpl	3	3	3	3	3

Mielenterveyttä voi vahvistaa
mieli.fi